

De oratione (sub nomine Nili Ancyrani)

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ ΛΟΓΟΣ ΕΙΣ ΡΗΓ' ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΔΙΕΙΛΗΜΜΕΝΟΣ.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Πυρέττοντά με τῷ φλογμῷ τῶν ἀκαθάρτων παθῶν, συνήθως ἀνεκτίσω, τῇ τῶν θεοφιλῶν σου γραμμάτων ἐπαφῇ, τὸν κάμνοντά μου νοῦν ἐν τοῖς ἐσχάτοις παραμυθησάμενος, καὶ τὸν μέγαν μιμησάμενος καθηγητὴν, καὶ διδάσκαλον μακαρίως· καὶ οὐ θαυμαστόν· σὴ γὰρ αἰεὶ μερὶς γέγονε τὰ ἐπίσημα, ὡς καὶ τοῦ εὐλογημένου Ἰακώβ· καλῶς γὰρ δουλεύσας τῆς Ῥαχὴλ χάριν, καὶ λαβὼν τὴν Λείαν, ζητεῖς καὶ τὴν ποθουμένην, ὡς καὶ ταύτης δήπου πληρώσας τὰ ἔβδομα. Ἐγὼ δὲ οὐκ ἀρνηθεῖην, ὡς ὅλην τὴν νύκτα κοπιάσας, πεπίακα οὐδὲν, πλὴν ἀλλ' ἐπὶ τῷ σῶ λόγῳ χαλάσας τὸ δίκτυον, ἤγρευσα ἰχθύων πληθύν, οὐκ οἶμαι μὲν μεγάλων, ἑκατὸν δὲ ὅμως καὶ πεντήκοντα τριῶν, καὶ τούτους ἀπέστειλα ἐν τῇ σπυρίδι τῆς ἀγάπης διὰ τῶν ἰσαριθμῶν κεφαλαίων, τὴν πρόσταξίν σου πεπληρωκῶς· θαυμάζω δὲ σε, καὶ λίαν ζηλῶ τῆς ἀρίστης προθέσεως τῶν περὶ προσευχῆς ἐρῶντα κεφαλαίων. Οὐ γὰρ ἀπλῶς τούτων ἐρᾶς τῶν ὑπὸ χειρῶν, καὶ ἐν χάρτῃ διὰ μέλανος τὸ εἶναι ἐχόντων, ἀλλὰ τῶν ἐν νῶ ἰδρυμένων δι' ἀγάπης, καὶ ἀμνησικακίας. Ἄλλ' ἐπεὶ πάντα δισσά, ἐν κατ' ἔναντι τοῦ ἐνός, κατὰ τὸν σοφὸν Ἰησοῦν, δέχου πρὸς τῷ γράμματι καὶ τῷ πνεύματι· καὶ σύνες, ὡς πάντως τοῦ γράμματος νοῦς προηγείται· οὐκ ὄντος γὰρ τούτου, οὐδὲ γράμμα ἔσται. Οὐκοῦν καὶ προσευχῆς διττὸς ὁ τρόπος, ὁ μὲν τις πρακτικὸς, ὁ δὲ θεωρητικὸς, οὕτω καὶ ἀριθμοῦ, τὸ μὲν πρόχειρός ἐστι ποσότης, τὸ δὲ σημαινόμενον ποιότης· εἰς ἑκατὸν οὖν πεντήκοντα τριῶν τὸν περὶ προσευχῆς λόγον διειληφότες, εὐαγγελικὸν ὀψώνιον σοι πεπόμφαμεν, ἵνα εὗρης συμβολικοῦ ἀριθμοῦ τερπνότητα καὶ σχῆμα τρίγωνον, καὶ ἐξάγωνον, ὁμοῦ μὲν εὐσεβῆ γνῶσιν Τριάδος, ὁμοῦ δὲ καὶ τῆσδε τῆς διακοσμῆσεως τὴν περιγραφὴν ὑποφαίνον. Ἄλλ' ὁ ἑκατὸν ἀριθμὸς καθ' ἑαυτὸν τετράγωνός ἐστιν, ὁ δὲ πεντήκοντα τρις, τρίγωνος, καὶ σφαιρικός· ὁ γὰρ εἰκοστὸς ὄγδοος μὲν τρίγωνος. Σφαιρικός δὲ ὁ εἰκοστὸς πέμπτος· πεντάκις γὰρ πέντε κεφάλαια. Οὐκοῦν ἔχεις τὸ τετράγωνον σχῆμα, οὐ μόνον διὰ τῆς τετρακτύος τῶν ἀρετῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦδε τοῦ αἰῶνος τὴν ἔνσοφον γνῶσιν τῷ εἰκοστῷ πέμπτῳ ἐοικυῖαν, διὰ τὸ 79.1168 σφαιρικὸν τῶν χρόνων. Ἐβδομάς γὰρ ἐπὶ ἑβδομάδα, καὶ μὴν ἐπὶ μῆνα κινεῖται, καὶ ἐξ ἑνιαυτοῦ εἰς ἑνιαυτὸν ὁ χρόνος κυλινδεῖται καὶ καιρὸς ἐπὶ καιρὸν, ὡς ἐπὶ κινήσεως ἡλίου, καὶ σελήνης, ἕαρος, καὶ τῶν ἐξῆς ὀρώμεν. Τὸ δὲ τρίγωνον, σημαίνει ἄν σοι τὴν τῆς ἀγίας Τριάδος γνῶσιν. Ἄλλως· εἰ δὲ διὰ τῆς πληθύος τῶν ἀριθμῶν κομίζῃ τὸν ἑκατοστὸν τρίτον τρίγωνον ὄντα, νοεῖν προσήκει πρακτικὴν, φυσικὴν, θεολογικὴν, ἢ καὶ πίστewς, ἐλπίδος, καὶ ἀγάπης, χρυσὸν, ἄργυρον, λίθους τιμίου. Ἄλλ' ὁ μὲν ἀριθμὸς τοιοῦτος, τῶν δὲ κεφαλαίων τὸ ταπεινὸν οὐ περιυβρίσειας, ὡς εἰδῶς καὶ χορτάζεσθαι, καὶ ὑστερεῖσθαι, ναὶ μὴν καὶ ὡς μεμνημένος τοῦ τὰ δύο τῆς χήρας λεπτὰ μὴ ἀποβεβληκός, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ πλοῦτον πολλῶν ἐτέρων ἀποδεξαμένου· οὐκοῦν εὐνοίας, καὶ ἀγάπης καρπὸν εἰδῶς, φυλάξεις σοῖς γνησίοις ἀδελφοῖς ἐπιτρέπων προσεῦχεσθαι ὑπὲρ τοῦ ἀρρώστοῦντος, ὅπως ὑγιαίνῃ, καὶ ἑαυτοῦ τὸν κράββατον ἄρας, λοιπὸν πατήσῃ, χάριτι Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛ. Α΄. Εἴ τις βούλοιοτο εὐῶδες θυμίαμα σκευάσαι, τὸν διαφανῆ λίβανον, καὶ τὴν κασσίαν καὶ τὸν ὄνυχα, καὶ τὴν στάκτην ἐξίσου συνθήσει κατὰ τὸν νόμον. Ταῦτα δέ ἐστιν ἡ τετράς τῶν ἀρετῶν· ἐὰν γὰρ πληρέσταται, καὶ ἴσαι τυγχάνωσιν, οὐ προδοθήσεται ὁ νοῦς.

ΚΕΦΑΛ. Β΄. Καθαρθεῖσα ψυχὴ διὰ τῆς τῶν ἀρετῶν πληρότητος ἀκλόνητον τὴν τάξιν τοῦ νοῦ κατασκευάζει, δεκτικὸν αὐτὸν ποιοῦσα τῆς ζητουμένης καταστάσεως.

ΚΕΦΑΛ. Γ΄. Ἡ προσευχὴ, ὁμιλία ἐστὶ νοῦ πρὸς Θεόν· ποίας οὖν δεῖται καταστάσεως ὁ νοῦς, ἵνα ἡσυχάσῃ ἀμεταστρόφως ἐκσταθῆναι πρὸς τὸν οἰκεῖον Δεσπότην, καὶ συνομιλεῖν αὐτῷ μηδενὸς μεσιτεούντος;

ΚΕΦΑΛ. Δ΄. Εἰ τῇ ἐπὶ γῆς βάτῳ φλεγόμενη προσεγγίσει πειράσας Μωϋσῆς κωλύεται, ἄχρις οὗ λύσει τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν, πῶς αὐτὸς τὸν ὑπὲρ πᾶσαν ἔννοιαν καὶ αἴσθησιν ἰδεῖν βουλόμενος, καὶ συνόμιλος αὐτῷ γενέσθαι, οὐ λύεις ἐκ σοῦ πᾶν νόημα ἐμπαθές;

ΚΕΦΑΛ. Ε΄. Πρότερον περὶ λήψεως δακρύων προσεύχου, ἵνα διὰ τοῦ πένθους μαλάξης τὴν ὑπάρχουσαν ἐν τῇ ψυχῇ σου ἀγριότητα, καὶ ἐξαγορεύσας κατὰ σοῦ τὴν ἀνομίαν σου τῷ Κυρίῳ, παρ' αὐτοῦ ἀφέσεως τεύξῃ. 79.1169

ΚΕΦΑΛ. ς΄. Κέχησο τοῖς δάκρυσι πρὸς παντὸς αἰτήματος κατόρθωσιν· λίαν γὰρ χαίρει σου ὁ Δεσπότης ἐν δάκρυσι προσευχὴν δεχόμενος.

ΚΕΦΑΛ. ζ΄. Ἐὰν πηγὰς δακρύων ἐκχέης ἐν τῇ προσευχῇ σου, μηδαμῶς ἐπαίρου ἐν σεαυτῷ, ὡς ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς ὦν· βοήθειαν γὰρ προσείληφεν ἡ προσευχὴ σου, ἵνα δυνηθῆς προθύμως ἐξαγορεύειν σου τὰς ἀμαρτίας, καὶ ἐξευμενίσασθαι τὸν Δεσπότην διὰ τῶν δακρύων.

ΚΕΦΑΛ. η΄. Μὴ οὖν εἰς πάθος τρέψῃ τὸ τῶν παθῶν ἀλέξιμα, ἵνα μὴ πλέον παροργίσης τὸν δεδωκότα τὴν χάριν· πολλοὶ δακρύνοντες ὑπὲρ ἀμαρτιῶν, ἐπιλαθόμενοι τοῦ τῶν δακρύων σκοποῦ, μανέντες ἐξεπλάγησαν.

ΚΕΦΑΛ. θ΄. Στήθι ἐμπόνως, καὶ προσεύχου εὐτόνως, καὶ ἀποστρέφου τὰς τῶν φροντίδων καὶ διαλογισμῶν ἐπιτεύξεις· ταραττοῦσι γὰρ καὶ θορυβοῦσί σε, ἵνα ἐκλύσωσι τοῦ τόνου.

ΚΕΦΑΛ. ι΄. Ὅταν ἴδωσιν οἱ δαίμονες προθυμούμενόν σε ἀληθῶς προσεύξασθαι, τότε ὑποτίθενται νοήματά τινων πραγμάτων δῆθεν ἀναγκαίων, καὶ μετὰ βραχὺ ἐπαίρουσι τὴν περὶ αὐτῶν μνήμην, κινοῦντες τὸν νοῦν πρὸς ζητήσιν αὐτῶν, καὶ ὡς μὴ εὐρίσκων σφόδρα λυπεῖται, καὶ ἀθυμεῖ· ἡνίκα δὲ στή εἰς προσευχὴν, ὑπομιμνήσκουσιν αὐτὸν τῶν ζητηθέντων, καὶ μνημονευθέντων, ἵνα χαυνωθεῖς ὁ νοῦς πρὸς γνῶσιν αὐτῶν ἀπολέση τὴν εὐκαρπον προσευχήν. ΚΕΦΑΛ. ΙΑ΄. Ἀγωνίζου στήσαι τὸν νοῦν σου, κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς κωφόν, καὶ ἄλαλον, καὶ δυνήσῃ προσεύξασθαι.

ΚΕΦΑΛ. ΙΒ΄. Ἠνίκα ἀπαντήσῃ σοι πειρασμός, ἢ ἀντιλογία, ἢ ἐρεθίστη, ἢ πρὸς τὴν δι' ἐναντίας ἄμυναν κινήσῃ θυμὸν, ἢ ῥῆξαι φωνὴν τινα, μνήσθητι τῆς προσευχῆς καὶ τοῦ κατ' αὐτὴν κρίματος· καὶ εὐθέως ἢ ἔν σοι ἄτακτος κίνησις ἡρεμήσει.

ΚΕΦΑΛ. ΙΓ΄. Ὅσα ἂν ποιήσῃς πρὸς ἄμυναν ἀδελφοῦ ἡδίκηκότος σε, ἅπαντα εἰς σκάνδαλόν σοι γενήσεται ἐν καιρῷ προσευχῆς.

ΚΕΦΑΛ. ΙΔ΄. Προσευχὴ ἐστὶ πραότητος καὶ ἀοργησίας βλάβη.

ΚΕΦΑΛ. ΙΕ΄. Προσευχὴ ἐστὶ χαρᾶς καὶ εὐχαριστίας πρόβλημα. 79.1172

ΕΦΑΛ. Ις΄. Προσευχὴ ἐστὶ λύπης καὶ ἀθυμίας ἀλέξιμα.

ΚΕΦΑΛ. ΙΖ'. Ἀπελθὼν πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ λαβὼν τὸν σταυρὸν, ἀπάρνησαι ἑαυτὸν, ἵνα δυναθῆς ἀπερισπάστως προσεύχεσθαι.

ΚΕΦΑΛ. ΙΗ'. Εἰ βούλει ἐπαινετῶς προσεύχεσθαι, ἄρνησαι ἑαυτὸν καθ' ὥραν, καὶ πάμπολα δεινὰ πάμπολα ὑπὲρ προσευχῆς φιλοσόφει.

ΚΕΦΑΛ. ΙΘ'. Ὅπερ ἂν χαλεπὸν ὑπομένων φιλοσοφήσης, τούτου τὸν καρπὸν κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς εὐρήσεις.

ΚΕΦΑΛ. Κ'. Ἐπιθυμῶν προσεύξασθαι ὡς δεῖ, μὴ λυπήσης ψυχὴν, εἰ δὲ μήγε, εἰς μάτην τρέχεις.

ΕΦΑΛ. ΚΑ'. Ἄφες σου τὸ δῶρον, φησὶν, ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἀπελθὼν πρότερον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε προσεύξῃ ἀταράχως· ἡ γὰρ μνησικακία ἀμαυροῖ τὸ ἡγεμονικὸν τοῦ προσευχομένου, καὶ σκοτίζει τούτου τὰς προσευχάς.

ΚΕΦΑΛ. ΚΒ'. Οἱ λύπας καὶ μνησικακίας ἑαυτοῖς σωρεύοντες, καὶ προσεύχεσθαι δοκοῦντες, ὅμοιοί εἰσι τοῖς ὕδωρ ἀντλοῦσι, καὶ εἰς τετρημένον πίθον βάλλουσιν.

ΚΕΦΑΛ. ΚΓ'. Ἐὰν ὑπομονητικὸς ᾖς, ἀεὶ μετὰ χαρᾶς προσεύξῃ.

ΚΕΦΑΛ. ΚΔ'. Προσευχομένου σου δεόντως, τοιαυτὰ σοὶ ἀπαντήσῃ πράγματα, ἵνα δόξης δίκαιον εἶναι πάντως τῷ θυμῷ χρῆσασθαι· οὐκ ἔστι δὲ δίκαιος θυμὸς κατὰ τοῦ πέλας τὸ σύνολον· ἐὰν γὰρ ζητήσης, εὐρήσεις, ὅτι δυνατόν, καὶ δίχα θυμοῦ καλῶς διατεθῆναι τὸ πρᾶγμα· πάσῃ οὖν μηχανῇ χρῆσαι πρὸς τὸ μὴ ῥῆξαι θυμόν.

ΚΕΦΑΛ. ΚΕ'. Ὅρα μὴ δοκῶν ἕτερον ἰᾶσθαι, αὐτὸς ἀνίατος ἔση, καὶ δῶς ἐκκοπήν τῇ προσευχῇ σου.

ΚΕΦΑΛ. Κς'. Φειδόμενος θυμοῦ, φειδῶ εὐρήσεις, καὶ φρόνιμον ἑαυτὸν ἀναδείξεις πρὸς τὸ εἰς οἴησιν, καὶ ἐν τοῖς προσευχομένοις ἔση.

ΚΕΦΑΛ. ΚΖ'. Κατὰ θυμοῦ ὀπλιζόμενος, ἐπιθυμίας οὐκ ἀνέξη ποτέ· αὕτη γὰρ ὕλας δίδωσι τῷ θυμῷ, καὶ οὗτος 79.1173 ταράττει τὸν νοερὸν ὀφθαλμόν, λυμαινόμενος τὴν κατάστασιν τῆς προσευχῆς.

ΚΕΦΑΛ. ΚΗ'. Μὴ ἐν μόνοις τοῖς ἐκτὸς σχήμασι προσεύχου, ἀλλὰ τρέπε τὸν νοῦν σου εἰς συναίσθησιν πνευματικῆς προσευχῆς μετὰ πολλοῦ φόβου.

ΚΕΦΑΛ. ΚΘ'. Ποτὲ μὲν ἀθρόως στὰς εἰς προσευχὴν οὐ προσεύξῃ, ποτὲ δὲ λίαν πονήσας, οὐκ ἐπιτεύξῃ τοῦ σκοποῦ, ἵνα ἔτι μᾶλλον ζητήσας, καὶ λαβὼν, ἔξεις ἄσυλον τὸ κατόρθωμα.

ΚΕΦΑΛ. Λ'. Ἐπιστάντος ἀγγέλου ἀθρόον ἅπαντες ἀφίστανται οἱ ἐνοχλοῦντες ἡμῖν, καὶ εὐρίσκειται ὁ νοῦς ἐν πολλῇ ἀνέσει, ὑγιῶς προσευχόμενος· ποτὲ δὲ τοῦ συνήθους πολέμου ἡμῖν ἐπικειμένου, πυκτεύει ὁ νοῦς, καὶ οὐ συγχωρεῖται ἀνανεῦσαι, προπεπώται γὰρ τοῖς ποικίλοις πάθεσιν, ὅμως ἐπὶ πλέον ζητῶν εὐρήσει, καὶ κρούονται αὐτῷ εὐτόνως, ἀνοιγίησεται.

ΚΕΦΑΛ. ΛΑ'. Μὴ προσεύχου τὰ σὰ θελήματα γενέσθαι· οὐδὲ γὰρ πάντως συμφωνοῦσι τῷ θελήματι τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ μᾶλλον καθὼς ἐδιδάχθης, προσεύχου λέγων· Γενηθήτω τὸ θέλημά σου ἐν ἐμοί· καὶ ἐπὶ παντὶ δὲ πράγματι οὕτως αὐτὸν αἶτει τὸ ἀγαθόν, καὶ συμφέρον τῇ ψυχῇ, σὺ δὲ οὐ πάντως τοῦτο ζητεῖς.

ΚΕΦΑΛ. ΛΒ'. Πολλάκις προσευχόμενος ἠτησάμην γενέσθαι μοι ὃ ἔδοξα καλὸν εἶναι μοι, καὶ ἐπέμενον τῷ αἰτήματι, ἀλόγως βιαζόμενος τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴ ἀποδιδόνς αὐτῷ, ἵνα ὃ οἶδε συμφέρον αὐτὸς μᾶλλον οἰκονομήσῃ, καὶ μέντοι λαβὼν, ὕστερον ἠχθέσθην λίαν, διότι μᾶλλον τὸ βούλημα ἑαυτοῦ ἠτησάμην γενέσθαι· οὐ γὰρ τοιοῦτόν μοι ἀπήντησε τὸ πρᾶγμα, οἷον ἐνόμιζον.

ΚΕΦΑΛ. ΑΙ'. Τί ἄλλο ἀγαθόν, ἀλλ' ἢ Θεός; Οὐκοῦν αὐτῷ ἀποδῶμεν πάντα τὰ καθ' ἡμᾶς, καὶ εὖ ἡμῖν ἔσται· ὁ γὰρ ἀγαθὸς πάντως, καὶ ἀγαθῶν ἔστι παροχεὺς δωρεῶν.

ΚΕΦΑΛ. ΛΔ'. Μὴ ὡς ἐν δυνάμει κομιζόμενος, εὐθέως τὸ αἶτημα ζῆτει· βούλεται γὰρ σε ἐπὶ πλέον εὐεργετῆσαι προσκαρτεροῦντα αὐτῷ ἐν τῇ προσευχῇ· τί γὰρ ἀνώτερον τοῦ τῷ Θεῷ προσομιλεῖν, καὶ τῇ πρὸ αὐτὸν συνουσίᾳ περισπᾶσθαι; ΚΕΦΑΛ. ΛΕ'. Προσευχή ἐστὶν ἀνάβασις νοῦ πρὸς Θεόν. 79.1176

ΚΕΦΑΛ. Λς'. Εἰ προσεύξασθαι ποθεῖς, ἀπόταξαι τοῖς σύμπασι, ἵνα τὸ πᾶν κληρονομήσης.

ΚΕΦΑΛ. ΛΖ'. Προσεύχου πρότερον περὶ τοῦ καθαρθῆναι τῶν παθῶν, καὶ δεύτερον περὶ τοῦ ῥυθθῆναι ἀπὸ τῆς ἀγνωσίας, καὶ τρίτον ἀπὸ παντὸς πειρασμοῦ καὶ ἐγκαταλείψεως.

ΚΕΦΑΛ. ΛΗ'. Μόνην ζῆτει ἐν τῇ προσευχῇ σου τὴν δικαιοσύνην, καὶ τὴν βασιλείαν, τουτέστι τὴν ἀρετὴν, καὶ τὴν γνῶσιν, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα προστεθήσεται σοι.

ΚΕΦΑΛ. ΛΘ'. Δίκαιον, μὴ μόνον περὶ οἰκείας καθάρσεως προσεύχεσθαι, ἀλλὰ καὶ περὶ παντὸς ὁμοφύλου, ἵνα ἀγγελικὸν μιμήσῃ τρόπον.

ΚΕΦΑΛ. Μ'. Ὅρα, ἐὰν ἀληθῶς Θεῷ παρέστηκας ἐν τῇ προσευχῇ σου, ἢ ἐπαίνω ἀνθρώπων ἠττάσαι, καὶ τούτων θηρᾶν ἐπέιγῃ, ὥσπερ ἐπικαλύμματι κεχρημένος τῇ παραστάσει τῆς προσευχῆς.

ΚΕΦΑΛ. ΜΑ'. Εἴτε μετὰ ἀδελφῶν προσεύχῃ, εἴτε κατὰ μόνας, ἀγώνισαι, μὴ ἔθει, ἀλλὰ αἰσθήσει προσεύχεσθαι.

ΚΕΦΑΛ. ΜΒ'. Ἦθος ἐστὶ προσευχῆς σύννοια μετ' εὐλαβείας, καὶ κατανύξεως, καὶ ὀδύνης ψυχῆς ἐν ἐξαγορεύσει πταισμάτων μετὰ στεναγμῶν ἀφώνων.

ΚΕΦΑΛ. ΜΓ'. Ἐὰν περιβλέπῃται ὁ νοῦς σου ἀκμὴν ἐν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς, οὐδέπω ὡς μοναχὸς προσεύχεται, ἀλλ' ἔτι κοσμικὸς ἐστὶ, τὴν ἔξωθεν σκηνὴν καλλωπίζων.

ΚΕΦΑΛ. ΜΔ'. Προσευχόμενος, τὴν μνήμην σου δυνάμει φύλαττε, ἵνα μὴ τὰ οἰκεῖα παράθηταί σοι, ἀλλὰ πρὸς τὴν γνῶσιν τῆς παρατάσεώς σε κινῇ· λίαν γὰρ πέφυκε συλᾶσθαι ὁ νοῦς ὑπὸ τῆς μνήμης κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς.

ΚΕΦΑΛ. ΜΕ'. Ἦ παλαιῶν πραγμάτων ἄγει σοι φαντασίας ἢ μνήμη προσευχομένω, ἢ νέας φροντίδας, ἢ πρόσωπον λελυπηκότος.

ΚΕΦΑΛ. Μς'. Λίαν βασκαίνει ὁ δαίμων ἀνθρώπῳ προσευχομένω, καὶ πάση χράται μηχανῇ, λυμήνασθαι τὸν τούτου σκοπόν· οὐ παύεται οὖν τὰ νοήματα κινῶν τῶν πραγμάτων διὰ τῆς μνήμης, καὶ ὅλα τὰ πάθη ἀναμοχλεύων διὰ τῆς σαρκὸς, ἵνα ἐμποδίσει δυνηθῇ τῷ ἀρίστῳ αὐτοῦ δρόμῳ, καὶ τῇ πρὸς Θεὸν ἐκδημίᾳ.

ΚΕΦΑΛ. ΜΖ'. Ὅταν πολλὰ ποιήσας ὁ πονηρότατος δαίμων, μὴ δυνηθῇ ἐμποδίσει τὴν τοῦ σπουδαίου προσευχῆν, μι79.1177 κρὸν ὑποχαλᾷ, καὶ μετέπειτα ἀμύνεται αὐτὸν προσευζάμενον· ἢ γὰρ εἰς ὀργὴν ἐξάψας ἀφανίζει τὴν ἐκ τῆς εὐχῆς συγκροτουμένην ἀρίστην κατάστασιν ἐν ἑαυτῷ, ἢ πρὸς ἡδονὴν τινα ἄλογον ἐρεθίσας ὑβρίζει τὸν νοῦν.

ΚΕΦΑΛ. ΜΗ'. Προσευζάμενος ὡς δεῖ, προσδόκα ἂ μὴ δεῖ, καὶ στήθι ἀνδρείως φυλάττων τὸν καρπὸν σου· εἰς τοῦτο γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἐτάχθης, ἐργάζεσθαι, καὶ φυλάττειν· μὴ οὖν ἐργασάμενος ἐάσης ἀφύλακτον τὸ πονηθέν· εἰ δὲ μήγε, οὐδὲν ὠφέλησας προσευχόμενος.

ΚΕΦΑΛ. ΜΘ'. Πᾶς ὁ συγκροτούμενος πόλεμος μεταξὺ ἡμῶν τε, καὶ τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων, οὐ περὶ ἑτέρου γίνεται, ἢ περὶ πνευματικῆς προσευχῆς· λίαν γὰρ πολέμιος αὐτοῖς ἔστι, καὶ ἐπαχθεστάτη, ἡμῖν δὲ σωτήριος, καὶ προσηνεστάτη.

ΚΕΦΑΛ. Ν'. Τί βούλεται τοῖς δαίμοσι ἐνεργεῖν ἐν ἡμῖν γαστριμαργίαν, πορνείαν, φιλαργυρίαν, ὀργὴν τε καὶ μνησικακίαν, καὶ τὰ λοιπὰ πάθη; ἵνα παχυνθεῖς ὁ νοῦς ἐξ αὐτῶν, μὴ δυνηθῇ ὡς δεῖ προσεύξασθαι· τὰ γὰρ τοῦ ἀλόγου μέρους πάθη ἄρξαντα οὐκ ἔᾶ αὐτὸν λογικῶς κινεῖσθαι καὶ τὸν Θεοῦ Λόγον ἐπιζητεῖν.

ΚΕΦΑΛ. ΝΑ'. Τὰς ἀρετὰς μετερχόμεθα διὰ τοὺς λόγους τῶν γεγονότων, καὶ τούτους διὰ τὸν οὐσιώσαντα Κύριον, οὗτος δὲ ἐν τῇ καταστάσει τῆς προσευχῆς ἀναφαίνεσθαι εἴωθε.

ΚΕΦΑΛ. ΝΒ'. Κατάστασίς ἐστι προσευχῆς ἕξις ἀπαθῆς, ἔρωτι ἀκροτάτῳ εἰς ὕψος νοητὸν ἀρπάζουσα τὸν φιλόσοφον, καὶ πνευματικὸν νοῦν. ΚΕΦΑΛ. ΝΓ'. Οὐ μόνον θυμοῦ, καὶ ἐπιθυμίας δεῖ ἄρχειν τὸν ἀληθῶς προσεύξασθαι ἐπειγόμενον, ἄλλα καὶ ἐκτὸς ἐμπαθοῦς νοήματος γενέσθαι.

ΚΕΦΑΛ. ΝΔ'. Ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεὸν, τούτῳ ὡς Πατρὶ ἀεὶ συνομιλεῖ, ἀποστρεφόμενος πᾶν νόημα ἐμπαθές.

ΚΕΦΑΛ. ΝΕ'. Οὐχ ὁ ἀπαθείας τετυχηκῶς, ἤδη καὶ προσεύχεται ἀληθῶς· δύναται γὰρ ἐν τοῖς ψιλοῖς νοήμασι εἶναι καὶ ἐν ταῖς ἱστορίαις αὐτῶν περισπᾶσθαι, καὶ μακρὰν ἀπέχειν ἀπὸ Θεοῦ.

ΚΕΦΑΛ. ΝΖ'. Οὐκ ἂν ὅτε μὴ ἐγχρονίζῃ ὁ νοῦς ἐν τοῖς ψιλοῖς νοήμασι τῶν πραγμάτων, ἤδη καὶ προσευχῆς κατείληφε τόπον· δύναται γὰρ ἐν τῇ θεωρίᾳ εἶναι τῶν πραγμάτων, καὶ ἐν τοῖς λόγοις αὐτῶν ἀδολεσχεῖν, 79.1180 ἄπερ, καὶ εἰ ψιλὰ ῥήματά εἰσιν, ἀλλ' ὡς πραγμάτων ὄντα θεωρήματα, τυποῦσι τὸν νοῦν, καὶ μακρὰν ἀπάγουσιν ἀπὸ Θεοῦ.

ΚΕΦΑΛ. ΝΖ'. Κἂν ὑπὲρ τὴν θεωρίαν τῆς σωματικῆς φύσεως ὁ νοῦς γένηται, οὕτῳ τέλεον τὸν τοῦ Θεοῦ τόπον ἐθεάσατο· δύναται γὰρ ἐν τῇ τῶν νοητῶν εἶναι γνώσει, καὶ ποικίλλεσθαι πρὸς αὐτήν.

ΚΕΦΑΛ. ΝΗ'. Εἰ προσεύξασθαι βούλει, Θεοῦ χρεῖα τοῦ δίδόντος εὐχὴν τῷ εὐχομένῳ· οὐκοῦν ἐπικαλοῦ αὐτὸν λέγων, «Ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου, ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου,» τουτέστι τὸ ἅγιον Πνεῦμα, καὶ ὁ μονογενὴς σου Υἱός· οὕτῳ γὰρ ἐδίδαξε, λέγων, ἐν Πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκυνεῖσθαι τὸν Θεὸν, τουτέστι τὸν Πατέρα, ἐπεὶ καὶ τὰ τρία Θεός.

ΚΕΦΑΛ. ΝΘ'. Ὁ ἐν Πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσευχόμενος οὐκέτι ἐκ τῶν κτισμάτων τὸν Δημιουργὸν γεραίρει, ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ αὐτὸν ἀνυμνεῖ.

ΚΕΦΑΛ. Ξ'. Εἰ θεολόγος εἶ, προσεύξῃ ἀληθῶς, καὶ εἰ ἀληθῶς προσεύξῃ, θεολόγος εἶ.

ΚΕΦΑΛ. ΞΑ'. Ὅταν ὁ νοῦς σου τῷ πολλῷ πρὸς τὸν Θεὸν πόθῳ κατὰ μικρὸν οἶον ὑπαναχωρεῖ τῆς σαρκὸς, καὶ πάντα τὰ ἐξ ἐνθυμήσεως, ἢ κράσεως νοήματα ἀποστρέφηται, εὐλαβείας ὁμοῦ, καὶ χαρᾶς ἔμπλεως γενόμενος, τότε νόμιζε ἡγγικέναι ὄροις προσευχῆς.

ΚΕΦΑΛ. ΞΒ'. Τὸ ἅγιον Πνεῦμα συμπάσχον τῇ ἡμετέρᾳ ἀσθενείᾳ, καὶ ἀκαθάρτοις οὖσιν ἐπιφοιτᾷ ἡμῖν, καὶ εἰ εὖροι τὸν νοῦν ἡμῶν φιλαλήθως αὐτῷ προσευχόμενον, ἐπιβαίνει αὐτῷ, καὶ ἅπασαν τὴν κυκλοῦσαν αὐτὸν τῶν λογισμῶν, ἢ τῶν νοημάτων φάλαγγα, ἐξαφανίζει, προτρεπόμενον αὐτὸν εἰς ἔργα πνευματικῆς προσευχῆς.

ΚΕΦΑΛ. ΞΓ'. Οἱ μὲν λοιποὶ διὰ τῆς ἀλλοιώσεως τοῦ σώματος ἐμποιοῦσι τῷ νῷ λογισμοὺς, ἢ νοήματα, καὶ θεωρήματα. Ὁ δὲ γε Θεὸς τούναντίον δρᾷ, αὐτῷ τῷ νῷ

ἐπιβαίνει, καὶ ἐντιθεὶς αὐτῷ γινῶσιν, ὡς βούλεται, καὶ διὰ τοῦ νοῦ τὴν τοῦ σώματος ἀκρασίαν κατευνάζων.

ΚΕΦΑΛ. ΞΔ'. Οὐδεὶς ἔρων ἀληθοῦς προσευχῆς, καὶ ὀργιζόμενος, ἢ μνησικακῶν ἐκτός ἐστι παραπληξίας· ὅμοιος γάρ ἐστι τῷ ὄξυωπεῖν θέλοντι, καὶ τοὺς οἰκείους ὀφθαλμοὺς ἐκταράσσοντι. 79.1181

ΚΕΦΑΛ. ΞΕ'. Εἰ προσεύξασθαι ποθεῖς, μηδὲν τῶν ἐναντιουμένων τῇ προσευχῇ πρᾶττε, ἵνα ὁ Θεὸς ἐγγίσας συμπορεύηται σοι.

ΚΕΦΑΛ. ΞΖ'. Μὴ σχηματίζης τὸ Θεῖον ἐν ἑαυτῷ προσευχόμενος, μηδὲ πρὸς μορφὴν τινα συγχωρήσης τυπωθῆναι σου τὸν νοῦν· ἀλλ' αὔλος τῷ αὔλῳ πρόσιθι, καὶ συνίσεις.

ΚΕΦΑΛ. ΞΖ'. Φυλάττου τὰς παγίδας τῶν ἐναντίων. Γίνεται γὰρ ἐν τῷ προσεύχεσθαι σε καθαρῶς, καὶ ἀταράχως, ἀθρόως ἐπιστῆναι σοι μορφὴν ξένην, καὶ ἀλλόφυλον, πρὸς τὸ εἰς οἴησιν ἀπαγαγεῖν σε τοπάζοντα τὸ Θεῖον ἐκεῖ. ἵνα τὸ ἀθρόως ἐκκαλυφθὲν σοι, ποσὸν τὸ θεῖον εἶναι πείσῃ· ἄποσον δὲ τὸ Θεῖον, καὶ ἀσχημάτιστον.

ΚΕΦΑΛ. ΞΗ'. Ὅταν μὴ δυνηθῇ τὴν μνήμην κινήσαι ἐν τῇ προσευχῇ ὁ φθονερός δαίμων, τότε τὴν κρᾶσιν τοῦ σώματος ἐκβιάζεται εἰς τὸ ποιῆσαι ξένην τινὰ φαντασίαν τῷ νῷ, καὶ μορφῶσαι αὐτόν· ὁ δὲ ἔχων ἔθος ἐν νοήμασιν, εὐχερῶς κάμπτεται, καὶ πρὸς αὔλον, καὶ ἀνείδεον γινῶσιν ἐπειγόμενος ἀπατάται, καπνὸν ἀντὶ φωτὸς κατέχων.

ΚΕΦΑΛ. ΞΘ'. Στῆθι ἐπὶ τῆς φυλακῆς σου φυλάττων τὸν νοῦν σου ἀπὸ νοημάτων κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς, στῆναι ἐπὶ τῇ οἰκείᾳ ἡρεμίᾳ, ἵνα ὁ συμπάσχων τοῖς ἀγνοοῦσι, καὶ σοὶ ἐπιφοιτήσῃ, καὶ τότε λήψῃ δῶρον προσευχῆς εὐκλεέστατον

ΚΕΦΑΛ. Ο'. Οὐ δυνήσῃ προσεύξασθαι καθαρῶς, πράγμασι συμπλεκόμενος ὑλικοῖς, καὶ φροντίσι συνεχέσι δονούμενος· προσευχὴ γάρ ἐστὶν ἀπόθεσις νοημάτων. ΚΕΦΑΛ. ΟΑ'. Οὐ δύναται δεδεμένος δραμεῖν, οὐδὲ νοῦς πάθει δουλεύων προσευχῆς πνευματικῆς τόπον ἰδεῖν· ἔλκεται γὰρ, καὶ περιφέρεται ἐκ τοῦ ἐμπαθοῦς νοήματος, καὶ οὐχ ἴσταται ἀκλόνητος.

ΚΕΦΑΛ. ΟΒ'. Ἐπὶ καθαρῶς λοιπὸν, ἀπλανῶς καὶ ἀληθῶς προσεύχεται ὁ νοῦς τὸ τηρικαῦτα. οὐκ ἔτι ἐκ τῶν ἀριστερῶν ὑπέρχονται οἱ δαίμονες, ἀλλ' ἐκ τῶν δεξιῶν· ὑποτίθενται γὰρ αὐτῷ δόξαν Θεοῦ, καὶ σχηματισμὸν τινα τῶν τῇ αἰσθήσει φίλων, ὡς δοκεῖν τελείως τετεῦχθαι αὐτόν τοῦ περὶ προσευχῆς σκοποῦ. Τοῦτο δὲ, ἔφρασε θαυμαστός καὶ γνωστικός ἀνὴρ, ὑπὸ τοῦ τῆς κενοδοξίας πάθους γίνεσθαι, καὶ ὑπὸ τοῦ δαίμονος τοῦ ἀπτομένου, τοῦ κατὰ τὸν ἐγκέφαλον τόπου, καὶ φλεψὶ πάλλοντος. 79.1184

ΚΕΦΑΛ. ΟΓ'. Οἶμαι τὸν δαίμονα ἐφαπτόμενον τοῦ εἰρημένου τόπου τὸ περὶ τὸν νοῦν φῶς τρέπειν καθὼς βούλεται, καὶ οὕτω κινεῖσθαι τὸ τῆς κενοδοξίας πάθος, εἰς λογισμὸν μορφοῦντα τὸν νοῦν κοῦφον γνωμόνως πρὸς τὸν ἀναπλασμὸν τῆς θείας καὶ οὐσιώδους γνώσεως, μὴ ὀχλούμενος δὲ ὁ τοιοῦτος ὑπὸ σαρκικῶν, καὶ ἀκαθάρτων παθῶν, ἀλλὰ καθαρῶς δῆθεν παρεστηκῶς, δοκεῖ μηκέτι ἐνέργειαν τινα ἐναντίαν γίνεσθαι ἐν ἑαυτῷ, ὅθεν ὑποπτύει θεῖαν εἶναι ἐπιφάνειαν τὴν γενομένην αὐτῷ ὑπὸ τοῦ δαίμονος, καὶ μορφοῦντος αὐτόν, καθὼς προέφαμεν.

ΚΕΦΑΛ. ΟΔ'. Ὁ τοῦ Θεοῦ ἄγγελος ἐπιστὰς λόγῳ μόνῳ ἄπασαν τὴν ἀντικειμένην ἐνέργειαν παύει ἐξ ἡμῶν, καὶ κινεῖ τὸ φῶς τοῦ νοῦ ἀπλανῶς ἐνεργεῖν.

ΚΕΦΑΛ. ΟΕ'. Τὸ λέγειν ἐν τῇ Ἀποκαλύψει κομίζεσθαι τὸν ἄγγελον θυμίαμα ἵνα δῶ εἰς τὰς προσευχὰς τῶν ἀγίων, οἶμαι τὴν χάριν εἶναι ταύτην διὰ τοῦ ἀγγέλου

ἐνεργουμένην· γινῶσιν γὰρ ἐμποιεῖ τῆς ἀληθοῦς προσευχῆς, ὥστε ἐστάναι λοιπὸν ἐκτὸς παντὸς κλόνου, ἀκηδίας τε, καὶ ὀλιγωρίας τὸν νοῦν.

ΚΕΦΑΛ. ΟΣ΄. Αἱ φιάλαι τῶν θυσιῶν αἱ προσευχαὶ εἶναι λέγονται τῶν ἀγίων, ἃς εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι ἐπιφέρονται.

ΚΕΦΑΛ. ΟΖ΄. Φιάλην δὲ ὑποληπτέον τὴν πρὸς Θεὸν φιλίαν, ἥτοι τὴν τελείαν καὶ πνευματικὴν ἀγάπην, ἐν ἣ ἡ προσευχὴ ἐνεργεῖται ἐν Πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ.

ΚΕΦΑΛ. ΟΗ΄. Ὅταν δόξης μὴ δεῖσθαι δακρύων ἐν τῇ προσευχῇ σου δι' ἁμαρτίας, σκόπει πόσον ἀφέστηκας Θεοῦ, ὀφείλων εἶναι ἐν αὐτῷ διὰ παντὸς, καὶ θερμότερον δακρύσεις.

ΚΕΦΑΛ. ΟΘ΄. Ναὶ μὴν ἐπιγινώσκων τὰ μέτρα σου, ἡδέως πενθήσεις, ταλανίζων ἑαυτὸν κατὰ τὸν Ἡσαΐαν, ὡς ἀκάθαρτος ὢν, καὶ ἀκάθαρτα χεῖλη ἔχων, καὶ ἐν μέσῳ λαοῦ τοιοῦτου ὑπάρχων, τούναντίον τολμᾶς Κυρίῳ Σαβαῶθ παρεστάναι.

ΚΕΦΑΛ. Π΄. Ἐὰν ἀληθῶς προσεύχη, πολλὴν πληροφορίαν εὐρήσεις, καὶ ἄγγελιοι συνελεύσονται σοὶ καὶ τοὺς λόγους τῶν γινομένων φωτιοῦσι. 79.1185

ΚΕΦΑΛ. ΠΑ΄. Γίνωσκε, ὅτιπερ οἱ ἅγιοι ἄγγελοι προτρέπονται ἡμᾶς εἰς προσευχὴν, καὶ συμπαρίστανται ἡμῖν χαίροντες ἅμα, καὶ προσευχόμενοι ὑπὲρ ἡμῶν· ἐὰν οὖν ἀμελήσωμεν, καὶ δεξώμεθα λογισμοὺς ἐναντίους λίαν παροξύνομεν αὐτοὺς, ὅτιπερ ὑπὲρ ἡμῶν ἀγωνίζονται τοσοῦτον, ἡμεῖς δὲ οὐδὲ ὑπὲρ ἑαυτῶν βουλόμεθα ἱκετεῦσαι τὸν Θεόν· ἀλλὰ καταφρονοῦντες τῆς αὐτῶν λειτουργίας, καὶ τὸν τούτων Θεὸν, καὶ Δεσπότην καταλιμπάνοντες δαίμοσιν ἀκαθάρτοις ἐντυγχάνομεν.

ΚΕΦΑΛ. ΠΒ΄. Προσεύχου ἐπιεικῶς, καὶ ἀταράχως, καὶ ψάλλε συνेतῶς καὶ εὐρύθμως, καὶ ἔση ὡς νεοσσὸς ἀετοῦ ἐν ὕψει αἰρόμενος.

ΚΕΦΑΛ. ΠΓ΄. Ἡ μὲν ψαλμωδία τὰ πάθη κατευνάζει, καὶ τὴν ἀκρασίαν τοῦ σώματος ἡρεμεῖν ἀπεργάζεται. Ἡ δὲ προσευχὴ ἐνεργεῖν παρασκευάζει τὸν νοῦν τὴν ἰδίαν ἐνέργειαν.

ΚΕΦΑΛ. ΠΔ΄. Προσευχὴ ἐστὶ πρέπουσα ἐνέργεια, τῇ ἀξίᾳ τοῦ νοῦ ἥτοι κρείττων, καὶ εἰλικρινῆς κρίσις αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛ. ΠΕ΄. Ἡ μὲν ψαλμωδία τύπος τῆς ποικίλης σοφίας ἐστίν, ἡ δὲ προσευχὴ, προοίμιόν ἐστι τῆς ἀύλου, καὶ ποικίλης γνώσεως.

ΚΕΦΑΛ. Πς΄. Ἡ γινῶσις, καλλίστη ὑπάρχει, συνεργὸς γὰρ ἐστὶ τῆς προσευχῆς, τὴν νοερὰν δύναμιν τοῦ νοῦ διυπνίζουσα πρὸς θεωρίαν τῆς θείας γνώσεως.

ΚΕΦΑΛ. ΠΖ΄. Εἰ οὐδέπω ἔλαβες χάρισμα προσευχῆς, ἢ ψαλμωδίας, ἐφένδρευσον, καὶ λήψη.

ΚΕΦΑΛ. ΠΗ΄. Ἔλεγε δὲ αὐτοῖς καὶ παραβολὴν πρὸς τὸ δεῖν αὐτοὺς πάντοτε προσεύχεσθαι, καὶ μὴ ἐκκακεῖν· οὐκοῦν μὴ ἐκκάκει τέως, μηδὲ ἀθύμει ὡς μὴ λαβῶν· λήψη γὰρ ὕστερον· καὶ ἐπήγαγε τῇ παραβολῇ, τό· «Εἰ γὰρ καὶ Θεὸν οὐ φοβοῦμαι, καὶ ἄνθρωπον οὐκ ἐντρέπομαι, ἀλλὰ γε διὰ τὸ κόπους παρέχειν μοι τὴν γυναῖκα, ποιήσω τὴν ἐκδίκησιν αὐτῆς·» οὕτως οὖν καὶ ὁ Θεὸς ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν τῶν βωόντων πρὸς αὐτὸν νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐν τάχει. Εὐθύμει τοιγαροῦν προσκαρτερῶν ἐμπόνως τῇ ἀγίᾳ προσευχῇ.

ΚΕΦΑΛ. ΠΘ΄. Μὴ θελήσης ὡς σοὶ δοκεῖ, ἀλλ' ὡς Θεῷ ἀρέσκει τὰ κατὰ σὲ γενέσθαι, καὶ ἔση ἀτάραχος, καὶ εὐχάριστος ἐν προσευχῇ σου. 79.1188

ΚΕΦΑΛ. Θ΄. Κὰν μετὰ Θεοῦ δοκῆς εἶναι, φυλάττου τῆς πορνείας δαίμονα. Λίαν γὰρ ἐστὶν ἀπατεῶν, καὶ φθονερώτατος, καὶ βούλεται ὀξύτερος εἶναι τῆς κινήσεως καὶ νήψεως τοῦ νοός σου, καὶ ἀπὸ Θεοῦ ἀποσπᾶν αὐτὸν παρεστῶτα αὐτῷ μετ' εὐλαβείας, καὶ φόβου.

ΚΕΦΑΛ. ⓐ. Ἐὰν προσευχῆς ἐπιμελῆ, ἐτοιμάζου πρὸς ἐπαγωγὰς δαιμόνων, καὶ καρτερῶς τὰς παρ' αὐτῶν μάστιγας ὑπόμενε· ὡς γὰρ θῆρες ἄγριοι ἐπελεύσονται σοι, καὶ πᾶν σου κακώσουσι τὸ σῶμα.

ΚΕΦΑΛ. ⓑ. Παρασκευάζου ὡς ἔμπειρος ἀγωνιστής, κἂν ἀθρόως ἴδῃς φαντασίαν, μὴ κλονεῖσθαι, κἂν ῥομφαίαν κατὰ σοῦ ἐσπασμένην, ἢ λαμπάδα κατέχουσάν σου τὴν ὄψιν μὴ ταράττεσθαι, κἂν μορφὴν τινα ἀηδῆ, καὶ αἱματώδη, μηδὲν καταπίπτειν σου τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ στηθὶ ὁμολογῶν τὴν καλὴν σου ὁμολογίαν, καὶ ῥᾶον ἐπόψῃ ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου.

ΚΕΦΑΛ. ⓓ. Ὁ τὰ λυπηρὰ ὑποφέρων, καὶ τῶν περιχαρῶν τεύζεται, καὶ ὁ ἐν τοῖς ἀηδέσι καρτερῶν, τῶν ἡδέων οὐκ ἀμοιρήσει.

ΚΕΦΑΛ. ⓔ. Ὅρα μὴ σε ἀπατήσωσι διὰ τινος ὀπτασίας οἱ πονηροὶ δαίμονες· ἀλλὰ γίνου σύννους τρεπόμενος εἰς εὐχὴν, καὶ παρακάλει τὸν Θεόν, ἵνα, εἰ μὲν ἐξ αὐτοῦ ἐστὶ τὸ νόημα, αὐτὸς σε φωτίσῃ, εἰ δὲ μήγε, τὸ τάχος τὸν πλάνον ἀπελάσῃ ἀπὸ σοῦ, καὶ θάρσει, ὡς οὐ στησονται οἱ κύνες, σοῦ ἐμπύρως τῆ πρὸς Θεὸν ἐντεύξει κεκρημένου· εὐθέως γὰρ ἀοράτως, καὶ ἀφανῶς Θεοῦ δυνάμει μαστιζόμενοι, μακρὰν ἔλασθήσονται.

ΚΕΦΑΛ. ⓖ. Δίκαιόν ἐστὶ μηδὲ τὸν δόλον τοῦτόν σε ἀγνοεῖν, ὅτι ἐν καιρῷ μερίζονται ἑαυτοὺς οἱ δαίμονες, καὶ εἰ δόξης βοήθειαν ἐπιζητεῖν, εἰσίσασιν οἱ λοιποὶ ἐν σχήμασιν ἀγγελικοῖς τοὺς πρῶτους ἐξελαύνοντες, πρὸς τό σε ἐξαπατᾶσθαι ὑπ' αὐτῶν, τῆ γνώμῃ, ὡς δῆθεν ἀγίων ὄντων ἀγγέλων.

ΚΕΦΑΛ. ⓗ. Ταπεινοφροσύνης πολλῆς ἐπιμέλῃσαι, καὶ οὐ μὴ σου δαιμόνων ἐπήρεια καθάψῃται τῆς ψυχῆς, καὶ μάστιξ οὐκ ἐγγεῖ τῷ σκηνώματί σου, ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ τοῦ διαφυλάξαι σε, καὶ ἀφανῶς ἄπασαν τὴν ἀντικειμένην ἐνέργειαν ἐκδιώξουσιν ἀπὸ σοῦ.

ΚΕΦΑΛ. ⓓ. Ψόφους μὲν καὶ κτύπους καὶ φωνὰς καὶ αἰκισμοὺς ἐκ δαιμόνων ἀκούσεται ὁ καθαρᾶς ἐπιμελούμενος προσευχῆς, ἀλλὰ οὐ συμπετεῖται, οὐδὲ προδώσει τὸν 79.1189 λογισμὸν λέγων πρὸς τὸν Θεόν· Οὐ φοβηθήσομαι κακὰ, ὅτι σὺ μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ τὰ ὅμοια.

ΚΕΦΑΛ. ⓓ. Ἐν καιρῷ τῶν τοιούτων πειρασμῶν, βραχεῖα καὶ ἐπιτεταμένη προσευχῆ κέχρησο.

ΚΕΦΑΛ. ⓔ. Ἐὰν ἀπειλήσωσί σοι οἱ δαίμονες, ἀθρόως ἐκ τοῦ ἀέρος προφαίνεσθαι, καὶ ἐκπλήττειν σε, καὶ διαρπάζειν τὸν νοῦν σου, ἢ ὡς θῆρες ἀδικεῖν τὴν σάρκα σου, μὴ πτοηθῆς, αὐτοὺς, μηδὲ ὅλως φροντίσης τῆς τούτων ἀπειλῆς· ἐκφοβοῦσι γὰρ σε πειράζοντες, εἰ ὅλως προσέχεις αὐτοῖς, εἰ τέλειον αὐτῶν κατεφρόνησας, εἰ Θεῷ παντοκράτορι, καὶ δημιουργῷ, καὶ προνοητῇ τοῦ παντός παρίστασαι ἐν τῇ προσευχῇ.

ΚΕΦΑΛ. ρ. Τί οὕτως ἀλόγως αὐτῷ παρέστηκας, ὡς παρελθόντα τὸν ἀνυπέβλητον αὐτοῦ φόβον, καὶ κώνωπας, καὶ κανθάρους δεδίττεσθαι; ἢ οὐκ ἤκουσας τοῦ λέγοντος· «Κύριον τὸν Θεόν σου φοβηθήσῃς;» καὶ πάλιν· «Ὅν φρίττει καὶ τρέμει πάντα ἀπὸ προσώπου τῆς δυνάμεως αὐτοῦ;» καὶ τὰ ἐξῆς.

ΚΕΦΑΛ. ρΑ. Ὡσπερ ὁ ἄρτος τροφή ἐστὶ τῷ σώματι, καὶ ἀρετὴ τῇ ψυχῇ, οὕτω καὶ τοῦ νοῦ ἡ πνευματικὴ προσευχὴ τροφή ὑπάρχει.

ΚΕΦΑΛ. ρΒ. Μὴ φαρισαϊκῶς, ἀλλὰ τελωνικῶς προσεύχου ἐν τῷ ἱερῷ τόπῳ τῆς προσευχῆς, ἵνα καὶ σὺ δικαιωθῆς ὑπὸ Κυρίου.

ΚΕΦΑΛ. ρΓ. Ἀγωνίζου μὴ κατεύξασθαί τινος ἐν τῇ προσευχῇ σου, ἵνα μὴ ἂ οἰκοδομεῖς καταλύσης βδελυκτὴν ποιῶν τὴν προσευχὴν σου.

ΚΕΦΑΛ. ΡΔ'. Ὁ χρεωφειλέτης τῶν μυρίων ταλάντων παιδευέτω σε, ὡς, εἰ μὴ ἀφήσης τῷ ὀφειλέτῃ, οὐδὲ αὐτὸς τεύξη τῆς ἀφέσεως· παρέδωκε γὰρ, φησὶν, αὐτὸν τοῖς βασιανισταῖς.

ΚΕΦΑΛ. ΡΕ'. Παραπέμπου τὰς ἀνάγκας τοῦ σώματος, ἐν τῇ παραστάσει τῆς προσευχῆς, ἵνα μὴ νυττόμενος ὑπὸ ψύλλης, ἢ φθειρὸς, ἢ κώνωπος, ἢ μυίας, ζημιωθῆς τὸ μέγιστον κέρδος τῆς προσευχῆς σου.

ΚΕΦΑΛ. Ρς'. Ἦλθεν εἰς ἡμᾶς, ὡς τινι τῶν ἀγίων προσευχομένῳ, τοσοῦτον ἀνθίστατο ὁ πονηρὸς, ὡς ἅμα τῷ ἐκτεῖναι τὰς χεῖρας, ἐκεῖνον εἰς λέοντα μετασχηματίζεσθαι, καὶ ἀνεγείρειν εἰς ὀρθὸν τοὺς ἐμπροσθίους πόδας, καὶ τοὺς οἰκείους ὄνυχας ἐκατέρωθεν ταῖς δυσὶ ψύαις ἐμπείρειν τοῦ ἀγωνιστοῦ, καὶ μὴ ἀφίστασθαι πρὶν τὰς χεῖρας κατὰξει. Τὸν δὲ μηδὲ πώποτε ὑποχαλάσαι ταύτας ἄχρις οὐ τὰς συνήθεις εὐχὰς ἐπλήρωσε. 79.1192

ΚΕΦΑΛ. ΡΖ'. Τοιοῦτον ἔγνωμεν γεγονέναι, καὶ τὸν ἐν λάκκῳ ἠσυχάσαντα Ἰωάννην τὸν Μικρὸν, ἦτοι ὑπερμεγέθη μοναχόν, ὃς ἀκίνητος ἔμεινεν ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ συνουσίας, τοῦ δαίμονος ἐν εἶδει δράκοντος περιελιχθέντος, καὶ μασσομένου αὐτοῦ τὰς σάρκας, καὶ τῷ προσώπῳ αὐτοῦ ἐπερευγομένου.

ΚΕΦΑΛ. ΡΗ'. Ἀνέγνωσ πάντως καὶ τοὺς βίους τῶν Ταβεννησιωτῶν μοναχῶν, καθά φησιν, ὅτι λαλοῦντος τοῦ ἀββᾶ λόγον τοῖς ἀδελφοῖς, ἦλθον δύο ἔχιδνα ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ· ὁ δὲ ἀταράχως ποιήσας αὐτὰς ὡσεὶ καμάραν, ὑπέλαβεν αὐτὰς ἔνδοθεν, ἕως ἐπαύσατο λαλῶν τὸν λόγον, καὶ τότε αὐτὰς ὑπεδείκνυ τοῖς ἀδελφοῖς, ἐξηγούμενος τὸ πρᾶγμα.

ΚΕΦΑΛ. ΡΘ'. Περὶ ἐτέρου πάλιν ἀνέγνωμεν πνευματικοῦ, ὅτι προσευχομένου αὐτοῦ, ἔχιδνα ἐλθοῦσα, καθήψατο τοῦ ποδὸς αὐτοῦ· ὁ δὲ οὐ πρότερον καθῆκε τὰς χεῖρας, ἄχρις οὗ τὴν συνήθη ἐξετέλεσεν εὐχὴν, καὶ οὐδὲν ἐβλάβη ὁ ἀγαπήσας τὸν Θεὸν ὑπὲρ ἑαυτόν.

ΚΕΦΑΛ. ΡΙ'. Ἀμετεώριστον ὄμμα ἔχε ἐν τῇ προσευχῇ σου καὶ ἀρνησάμενός σου τὴν σάρκα, καὶ τὴν ψυχὴν, κατὰ νοῦν ζῆθι.

ΦΑΛ. ΡΙΑ'. Ἐτέρῳ τινὶ εὐτόνως εὐχομένῳ ἀγίῳ ἐν ἐρήμῳ ἠσυχάζοντι, δαίμονες ἐπιστάντες ἐπὶ δύο ἐβδομάδας, τοῦτον ἐσφαίριζον, καὶ ἐτίνασσαν εἰς τὸν ἄερα, δεχόμενοι αὐτὸν ἐν τῷ ψιαθίῳ, καὶ οὐδόλως ἴσχυσαν κατάγειν τὸν νοῦν αὐτοῦ ἐκ τῆς ἐμπύρου προσευχῆς.

ΚΕΦΑΛ. ΡΙΒ'. Ἄλλῳ πάλιν φιλοθέῳ καὶ προσευχῆς πρόνοιαν ποιουμένῳ, ἐν ἐρήμῳ βαδίζοντι, ἄγγελοι ἐπέστησαν δύο, καὶ ἐμέσαζον αὐτὸν συνοδοιποροῦντες αὐτῷ· ὁ δὲ οὐδόλως τούτοις προσεῖχεν, ἵνα μὴ τὸ κρεῖττον ζημιωθῆ. Ἐμνημόνευσε γὰρ τοῦ ἀποστολικοῦ ῥητοῦ τοῦ φάσκοντος· «Οὔτε ἄγγελοι, οὔτε ἀρχαὶ, οὔτε δυνάμεις δυνήσονται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ.»

ΚΕΦΑΛ. ΡΙΓ'. Ἰσαγγελος γίνεται μοναχὸς διὰ τῆς ἀληθοῦς προσευχῆς.

ΚΕΦΑΛ. ΡΙΔ'. Ἐπιποθῶν ἰδεῖν τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρὸς τοῦ ἐν οὐρανοῖς, μὴ ζήτηι παντελῶς μορφὴν, ἢ σχῆμα δέχεσθαι ἐν τῷ τῆς προσευχῆς καιρῷ· ΚΕΦΑΛ. ΡΙΕ'. Μὴ πόθει ἀγγέλους ἰδεῖν, ἢ δυνάμεις, ἢ Χριστὸν αἰσθητῶς, ἵνα μὴ τέλεον φρενιτικὸς γένῃ, λύκον ἀντὶ 79.1193 ποιμένος δεχόμενος καὶ προσκυνῶν τοῖς ἐχθροῖς δαίμοσιν.

ΚΕΦΑΛ. ΡΙς'. Ἀρχὴ πλάνης, νοῦ κενοδοξία, ἐξ ἧς κινούμενος ὁ νοῦς, ἐν σχήματι καὶ μορφαῖς περιγράφειν πειράται τὸ Θεῖον.

ΚΕΦΑΛ. ΡΙΖ'. Ἐγὼ τὸ ἐμὸν, τοῦτο ἐρῶ ὃ καὶ νεωτέροις εἴρηκα· Μακάριος ὁ νοῦς, ὃς κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς τελείαν ἀμορφίαν ἐκτῆσατο.

ΚΕΦΑΛ. ΡΙΗ'. Μακάριός ἐστιν ὁ νοῦς, ὃς ἀπερισπάστως εὐχόμενος, πλείονα πόθον ἀεὶ πρὸς Θεὸν προσλαμβάνει.

ΕΦΑΛ. ΡΙΘ'. Μακάριός ἐστιν ὁ νοῦς, ὁ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς ἄυλος καὶ ἀκτῆμων γίνεται.

ΚΕΦΑΛ. ΡΚ'. Μακάριός ἐστιν ὁ νοῦς, ὁ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς τελείαν ἀναισθησίαν κτησάμενος.

ΚΕΦΑΛ. ΡΚΑ'. Μακάριός ἐστι μοναχός, ὁ πάντων περίφημα ἑαυτὸν λογιζόμενος.

ΚΕΦΑΛ. ΡΚΒ'. Μακάριός ἐστι μοναχός, ὁ πάντων τὴν σωτηρίαν, καὶ προκοπὴν, ὡς οἰκείαν κατὰ πάσης χαρᾶς ὀρῶν.

ΚΕΦΑΛ. ΡΚΓ'. Μακάριός ἐστι μοναχός, ὁ πάντας ἀνθρώπους ὡς Θεὸν μετὰ Θεὸν λογιζόμενος.

ΚΕΦΑΛ. ΡΚΔ'. Μοναχός ἐστιν, ὁ πάντων χωρισθεὶς, καὶ πᾶσι συνηρμοσμένος.

ΚΕΦΑΛ. ΡΚΕ'. Μοναχός ἐστιν, ὁ ἑαυτὸν μετὰ πάντων ἡγούμενος διὰ τὸ ἐν ἐκάστῳ ἑαυτὸν ἀπαραλείπτως δοκεῖν ὀρᾶν.

ΚΕΦΑΛ. ΡΚς'. Οὗτος προσευχὴν ἐπιτελεῖ, ὁ ἀεὶ τὴν πρωτόνοιαν ἑαυτοῦ πᾶσαν καρποφορῶν τῷ Θεῷ.

ΚΕΦΑΛ. ΡΚζ'. Πᾶν ψεῦδος, καὶ πάντα ὄρκον περιστάσο ὡς μοναχός, καὶ προσεύξασθαι ποθῶν, εἰ δὲ μήγε, εἰς μάτην σχηματίζεις τὸ ἀνοίκειον.

ΚΕΦΑΛ. ΡΚΗ'. Εἰ πνεύματι προσεύχεσθαι βούλει, μηδὲν ἀνιμίση ἀπὸ σαρκὸς καὶ οὐχ ἕξεις νέφος ἀντικοτοῦν σοι ἐν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς.

ΚΕΦΑΛ. ΡΚθ'. Ἐμπίστευσον τῷ Θεῷ τὴν χρείαν τοῦ σώματος, καὶ δῆλος ἔση καὶ τὴν τοῦ πνεύματος πιστεύων αὐτῷ. 79.1196

ΚΕΦΑΛ. ΡΛ'. Ἐὰν ἐπιτεύξη τῶν ἐπαγγελιῶν, βασιλεύσεις, οὐκοῦν πρὸς ταῦτα ἀποβλέπων, ἡδέως οἶσεις τὴν παροῦσαν πενίαν.

ΚΕΦΑΛ. ΡΛΑ'. Μὴ παραιτοῦ πενίαν καὶ θλίψιν, τὰς ὕλας τῆς ἀβαροῦς προσευχῆς.

ΚΕΦΑΛ. ΡΛΒ'. Ὁμηρευέτωσάν σοι αἰ σωματικαὶ ἀρεταὶ πρὸς τὰς ψυχικὰς, καὶ αἰ ψυχικαὶ πρὸς τὰς πνευματικὰς. Καὶ αὗται πρὸς τὴν ἄυλον γνῶσιν.

ΚΕΦΑΛ. ΡΛΓ'. Σκόπει κατευχόμενος λογισμῶν, εἰ ῥαδίως λωφήσειεν, ὅθεν τοῦτο γέγονε, μὴ ἔγκρυμμα πάθης καὶ πλανηθεὶς ἀποδῶς σεαυτὸν.

ΚΕΦΑΛ. ΡΛΔ'. Ἔστιν ὅτε οἱ δαίμονες ὑποβάλλουσί σοι λογισμοὺς, καὶ πάλιν ἐρεθίζουσί σε δῆθεν προσεύξασθαι κατ' αὐτῶν, ἢ ἀντιλέξει αὐτοῖς καὶ ἐκουσίως ὑποχωροῦσιν, ἵνα ἀπατηθεὶς, οἰηθῆς περὶ σεαυτοῦ, ὅτι ἤρξω νικᾶν τοὺς λογισμοὺς, καὶ φοβεῖν τοὺς δαίμονας.

ΚΕΦΑΛ. ΡΛΕ'. Προσευχὴ κατὰ πάθους, ἢ δαίμονος παρενοχλοῦντός σοι, μέμνησο τοῦ λέγοντος· «Καταδιώξω τοὺς ἐχθρούς μου καὶ καταλήψομαι αὐτούς, καὶ οὐκ ἀποστραφήσομαι ἕως ἂν ἐκλείπωσιν, ἐκθλίψω αὐτούς, καὶ οὐ μὴ δύνωνται στήναι, πεσοῦνται ὑπὸ τοὺς πόδας μου,» καὶ τὰ ἐξῆς. Ταῦτα δὲ εὐκαίρως λέξεις ταπεινοφροσύνη ἑαυτὸν ὀπλίζων κατὰ τῶν ἀντιπάλων.

ΚΕΦΑΛ. ΡΛς'. Μὴ νόμιζε κεκτῆσθαι ἀρετὴν, μὴ πρότερον ἕως αἵματος ὑπὲρ αὐτῆς παραταξάμενος, δεῖ γὰρ μέχρι θανάτου ἀντικαθίσασθαι πρὸς τὴν ἁμαρτίαν, ἀγωνιστικῶς, καὶ ἀνεγκλήτως κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον.

ΚΕΦΑΛ. ΡΛζ'. Ἐὰν ὠφελήσης τινὰ, βλαβήση ὑφ' ἑτέρου, ἵνα ἀδικούμενος εἴκης, ἢ δράσης τι ἄτοπον, καὶ σκορπίσης κακῶς, ἃ καλῶς συνήγαγες. Σκοπὸς γὰρ τοῦτο τῶν πονηρῶν δαιμόνων· διὸ προσεκτέον νουνεχῶς.

ΚΕΦΑΛ. ΡΛΗ'. Ὁρμὰς δαιμόνων ἐπαχθείσας ἐκδέχου φροντίζων πῶς ἀποστῆς τῆς δουλείας αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛ. ΡΛΘ΄. Νύκτωρ μὲν ταραττεῖν δι' ἑαυτῶν ἔξαιτοῦνται τὸν πνευματικὸν διδάσκαλον οἱ δαίμονες. Καὶ μεθ' ἡμέραν δι' ἀνθρώπων περιστάσεσι, καὶ συκοφαντίαις, καὶ κινδύνοις τοῦτον περιβάλλουσι. 79.1197

ΚΕΦΑΛ. ΡΜ΄. Μὴ παραιτοῦ τὸς κναφεῖς· εἰ γὰρ καὶ τύπτουσι πατοῦντες, καὶ τείνοντες ξαίνουσι, ἀλλὰ γε διὰ τούτων λαμπρὰ ἢ αἴσθησις σου γίνεται.

ΚΕΦΑΛ. ΡΜΑ΄. Ἐφ' ὅσον οὐκ ἀπετάξω τοῖς πάθεσιν, ἀλλ' ὁ νοῦς σου ἐναντιοῦται τῇ ἀρετῇ, καὶ τῇ ἀληθείᾳ, οὐχ εὐρήσεις εὐῶδες θυμίαμα ἐν τῷ κόλπῳ σου.

ΚΕΦΑΛ. ΡΜΒ΄. Προσεύξασθαι ποθεῖς; μεταστὰς τῶν ἐνθένδε, τὸ πολίτευμα, ἔχε ἐν οὐρανοῖς διὰ παντός, οὐ λόγῳ ἀπλῶς ψιλῶ, ἀλλὰ πράξει ἀγγελικῇ καὶ γνώσει θειοτέρᾳ.

ΚΕΦΑΛ. ΡΜΓ΄. Εἰ μόνον δυσπραγῶν μνημονεύεις τοῦ Κριτοῦ, ὡς φοβερός, καὶ ἀδέκαστος ὑπάρχει, οὐδέπω μεμάθηκας δουλεύειν Κυρίῳ ἐν φόβῳ, καὶ ἀγαλλιᾶσθαι αὐτῷ ἐν τρόμῳ. Ἴσθι γὰρ, ὅτι κὰν ταῖς πνευματικαῖς ἀνέσεσι, καὶ εὐωχίαις μᾶλλον μετ' εὐλαβείας καὶ αἰδοῦς δεῖ λατρεύειν αὐτῷ.

ΚΕΦΑΛ. ΡΜΔ΄. Ἐπιγνώμων ἀνὴρ, ὁ μὴ πρὸ τῆς τελείας μετανοίας ἀνασχόμενος τῆς ἐλλύπου μνείας τῶν οἰκείων ἀμαρτημάτων, καὶ τῆς ἐν πυρὶ αἰωνίῳ δίκης, τῆς τούτων εἰσπράξεως.

ΚΕΦΑΛ. ΡΜΕ΄. Ὁ ἐν ἀμαρτίαις ἐνεχόμενος, καὶ παροργισμοῖς, καὶ τολμῶν ἀναιδῶς ἐκτείνεσθαι πρὸς γνῶσιν θειοτέρων πραγμάτων, ἢ καὶ αὐλοῦ κατεπεμβαίνων προσευχῆς, οὗτος δεχέσθω τὸ ἀποστολικὸν ἐπιτίμιον, ὡς οὐκ ἔστιν ἀκίνδυνον αὐτῷ, τὸ γυμνῆ, καὶ ἀκαλύπτῳ κεφαλῇ προσεύχεσθαι. «Ὁφείλει γὰρ, φησὶν, ἡ τοιαύτη κατὰ κεφαλῆς ἐξουσίαν ἔχειν, διὰ τοὺς ἐφεστῶτας ἀγγέλους,» αἰδῶ, καὶ ταπεινοφροσύνην προσήκουσαν περιβαλλομένη.

ΚΕΦΑΛ. ΡΜς. Ὡσπερ ὀφθαλμιῶντα οὐκ ὀνήσει ἢ ἐν σταθηρᾷ μεσημβρία, καὶ σφοδροτάτῃ φρυκτωρία ἀκατάληπτος, καὶ ἐπιτεταμένη τοῦ ἡλίου θέα, οὕτως οὐδὲ τὸν ἐμπαθῆ, καὶ ἀκάθαρτον νοῦν, ἢ τῆς ἐν πνεύματι, καὶ ἀληθείᾳ φοβεράς, καὶ ὑπερφουῶς προσευχῆς ἀνατύπωσις παντελῶς ὀνήσειεν, ἀλλὰ καὶ τούναντίον πρὸς ἀγανάκτησιν καθ' ἑαυτοῦ ἐγείρει τὸ Θεῖον.

ΚΕΦΑΛ. ΡΜζ΄. Εἰ τὸν μετὰ δώρου προσελθόντα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον οὐκ ἐδέξατο, ὁ ἀνενδεής, καὶ ἀδέκαστος ἕως τοῦ διαλλαγῆναι τῷ πλησίον λυπούμενῳ πρὸς αὐτὸν, σκόπει πόσης φυλακῆς καὶ διακρίσεως χρεία, ἵνα εὐπρόσδεκτον δῶμεν τῷ Θεῷ θυμίαμα ἐν τῷ νοητῷ θυσιαστηρίῳ. 79.1200

ΚΕΦΑΛ. ΡΜΗ΄. Μὴ ἔσο λογοχαρῆς, μηδὲ δοξοχαρῆς, εἰ δὲ μήγε, οὐκ ἔτι ἐν τῷ νώτῳ σου, ἀλλ' ἐν τῷ προσώπῳ σου τεκταίνουσιν οἱ ἀμαρτωλοὶ, καὶ ἔση ἐπίχαρμα αὐτοῖς κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς, ἐξελκόμενος, καὶ δελεαζόμενος ὑπ' αὐτῶν ἐν λογισμοῖς ἀλλοκότοις.

ΚΕΦΑΛ. ΡΜΘ΄. Προσοχὴ προσευχὴν ζητοῦσα, προσευχὴν εὐρήσει· προσευχὴ γὰρ προσοχῇ εἰ καὶ ἄλλο ἔπεται, ἐφ' ἣν σπουδαστέον.

ΚΕΦΑΛ. ΡΝ΄. Ὡσπερ πασῶν τῶν αἰσθήσεων κρείττων ἢ ὄρασις, οὕτω καὶ πασῶν τῶν ἀρετῶν, προσευχὴ θειοτέρα.

ΚΕΦΑΛ. ΡΝΑ΄. Προσευχῆς ἔπαινος, οὐχ ἀπλῶς ἢ ποσότης, ἀλλ' ἢ ποιότης, καὶ τοῦτο δηλοῦσιν οἱ ἀναβάντες εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ τὸ, «Ἵμεῖς προσευχόμενοι, μὴ βαττολογήσητε» καὶ τὰ ἐξῆς.

ΚΕΦΑΛ. ΡΝΒ΄. Ἐφ' ὅσον τῇ ἀναλογίᾳ προσέχεις τοῦ σώματος, καὶ ὁ νοῦς σου τὰ τῆς σκηνῆς περιέπει τερπνὰ, οὐδέπω τῆς προσευχῆς ἐώρακας τόπον· ἀλλὰ μακρὰν ἀπὸ σοῦ ἢ μακαρία ταύτης ὁδὸς τυγχάνει.

ΚΕΦΑΛ. ΡΝΓ'. Όταν παριστάμενος εἰς προσευχὴν ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην χαρὰν γένη, τότε ἀληθῶς εὕρηκας προσευχὴν.